

כאיל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 205 | שנה ד' | פרשת בהר - בחוקותי | שנת תשע"ז

פניני הפרשה

המנחת חינוך (מצוה קי"ב) כתב דבשמיטה אם עושה עבודת הארץ ע"י גוי אע"פ שאינו עובר בלא תעשה, מ"מ עובר בעשה דכתיב שנת שבתון יהי לארץ ושבתה הארץ.

מבואר דגזר הכתוב דהארץ תשבות וכמו שמצווים על שביית בהמה ושביית כלים בשבת, כן מוזוהרים על שביית הארץ בשמיטה, והמשכיר לגוי או לישראל השדה עובר המשכיר משום שביית שדהו, וש"ס מפורש הוא במסכת ע"ז ט"ו עמוד ב' ע"ש.

והנה בב"מ (ק"ו א') משמע כהמנ"ח, אמנם בתורי"ד בע"ז (ט"ו ב') ס"ל שזה דין על הגברא ע"ש.

ויל"ע להמנ"ח למה לא יצטרכו לעקור את האילנות לפני שביעית בכדי שהקרקע תשבות, ועוד דלדבריו צריך להיות איסור ספיחין מדאורייתא? והנה בשבת (ל"ג א') אמרין בעון השמטת שמיטין ויובלות גלות בא לעולם דכתיב אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה וכו'.

והנה מה דנענשין על זה בגלות, י"ל כיון דכשלא מקיימים מצוה ששייכת לקרקע אז הקרקע אומרת שילכו ממנה, ובפרט להמנ"ח הנ"ל דמצווים על שביית השדה ואין זה רק דין עליוני שלא לעבוד, א"כ מצוה זו שייכת לקרקע ולכך כשאין מקיימים המצוה נענשין בגלות.

והנה רש"י באיכה (א' ז') מביא מדרש שהיו שובתין בגולה בשבתות וימים טובים ושומטים בשביעית, והיו העכו"ם משחקים עליהם ואומרים שוטים בארצכם לא שמטתם, ועכשיו בגולה תשמטו בארצכם לא שמרתם ועכשיו בגולה תשמרון עכ"ל.

וצ"ב דהא שמיטת שביעית זה חובת קרקע ואינה נוהגת בחו"ל ומה יש לשמור על זה בהיותם בגולה, ומאיך מה יש לשחוק על מה ששומרים בגולה שבת ויו"ט, הרי זה חובת הגוף שנוהג בארץ ובחור"ל?

תוספת שביעית

מו"ק ג' ב'. רבן גמליאל ובית דינו נמנו על שני פרקים הללו (דפסח ועצרת) ובטלום (אלא חורשין עד ראש השנה) ובהמשך הגמ' (ד' א') איתא אלא אמר רב אשי ר"ג וב"ד סברי לה כרבי ישמעאל דאמר הלכתא גמירי לה, וכי גמירי הלכתא בזמן שביהמ"ק קיים דומיא דניסוך המים אבל בזמן שאין ביהמ"ק קיים לא.

והתוס' פירשו דר"ג דייק מה שייכא תוספת שביעית גבי ניסוך שניתנו למשה גבי הדדי, דבכל מקום שונה האי שלשה ביחד דכך ניתנו אלא ודאי למילף סמכינהו רחמנא עכ"ד. וצ"ע דלפי"ז לכל היותר הוי כמו היקש או סמוכין, והא כל הי"ג מידות שהתורה נדרשת בהן לא נאמר על הלכה למשה מסיני, ואיך נוציא מזה דין דבזמן שאין ביהמ"ק קיים לא ינהוג תוספת שביעית?

סיכה כשתיה

הר"ש בדמאי (פ"א מ"ד) מביא תוספתא: שמן שהגרדי סך באצבעותיו חייב בדמאי, שהסורק נותן בצמר פטור מן הדמאי, לפיכך שמן שביעית נותנין אותו לגרדי ואין נותנין אותו לסורק, פירוש גבי שביעית כתיב לאכלה ולא להפסד הלכך לסורק אסור לגרדי מותר דסיכה כשתיה עכ"ד.

ולכאורה הא אח"כ זה נכנס ג"כ באריגה, ונהי דחייב בדמאי משום דהא נהנה גופו, אבל אח"כ הא נאבד באריגה, ומש"כ בכריתות (ז' א') דכהן שסך בשמן של תרומה בן בתו ישראל מתעגל בו ואינו חושש, מפרש התם דכיון דחלליה הא איתחיל, אבל בשביעית הא מאבד זה באריגה? וצ"ל דאם עיקרו נבלע בגוף מותר אע"פ דבהכרח נבלע קצת באריגה.

איסור אונאת עכו"ם במכירת עבדים

אחרי נמכר גאלה תהיה לו. (בהר כה, מח).

ובגמרא בב"ק קי"ג איתא: מנין לגזל כנעני שהוא אסור ת"ל אחרי נמכר וגו' וחשב עם קונוה ודקדק עם קונוה וכו' דאסור להטעותו ולא יצא אלא בגאולה, ורבא לטעמיה דגופו קנוי ואין זה הפקעת הלוואתו אלא כגזלה ממש ואסור לגזול את הגוי ע"ש.

וצ"ע דהא דקרקע אינה נגזלת, וס"ל להרבה ראשונים דאף אינו עובר בלאו דלא תגזול, [ולא כשי' הרמב"ם פ"ז מגניבה דאין בה רק קניני גזלה, אבל מ"מ עובר בהלאון ועבדים הוקשו לקרקעות, וא"כ איזה איסור גזילה יש בזה שמפקיעין אותו מאדונו, וכ"ש בע"ע ולמה אסור להטעותו להגוי ולצאת לחרות לפני זמנו?

וצ"ל דהדין דקרקע אין בה לאו דגזילה, כתב בפני"ב מ"מ ס"א, [וכן האריך בקה"י ב"ק סימן כ"ה] היינו מסברא דלא עשה בהם כלום דאין זה דין דיני קרקעות למעטם מלאו דלא תגזול, אלא דכיון דאין יכול במציאות להוציאם מרשות בעליהם לא שייך בהם מעשה גזילה דלא עשה כלום במה שישב בהקרקע.

ולפ"ז בעבד דיכול לגזלו שפיר עובר בלא תגזול, וכן י"ל בעצין נקוב אף אם דינו כקרקע הר"ז עובר בלא תגזול דיש בה מעשה גזילה. (אילת השחר ב"ק קי"ג)

בעניני שביעית

ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה' שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר (בהר כה, ד)

החזו"א (אה"ז סימן נ"ו ס"ק ט"ו) כתב ע"מ שלא תשמיטני בשביעית אין שביעית משמטתו, מכאן נראה ששמיטת שביעית הוא זכותו של הלוח ואם מוחל זכותו מחול, ואין שביעית משמטת עכ"ד.

והנה בפיה"מ לרמב"ם (שביעית פ"י משנה ג') משמע כדבריו, דכתב בדין פרוזבול ועל ענין זה יש לך לדון "ואין להתרשל כשיבקש הנתבע זה הדבר".

*

הרמב"ם (הל' שמיטה ויובל פ"ה הי"ג) כתב שאין מאכילים עכו"ם פירות שביעית, וכתב הרדב"ז ומכאן יש ראי' קצת שמונעים את העכו"ם מלקחת פירות שביעית עכ"ל.

ויל"ע אם מותר לנעול או לגזור השדה בשביעית בכדי למונע כניסת עכו"ם או בהמות (ועי' ברמב"ם פ"ד הל' דעירות א"י הסמוכות לספר מושיבים עליהם נאמן כדי שלא יפוצו עכו"ם ויבזו פירות שביעית).

ובחזו"א (שביעית סימן י"ד ס"ק ד') מביא תוספתא דפירות שביעית אין מאכילין אותן לבהמה חי' ועוף, אם הלכה בהמה מאליה לתחת תאנה ואוכלת וכו' אין מחייבין אותו להחזירה משום שנאמר בארצך וכו' ע"ש, וכתב החזו"א נראה דמותר לנעול שדהו בפני בהמה וחי' ואין צריך להפקירה רק לאדם וכו' ע"ש.

ועדיין יל"ע אם מותר לנעול בפני בהמה וחי' גם ככהאי גוונא דע"י זה יהא נעול גם בפני אנשים?

בדרך אמונה (הל' שמיטה פ"ד הכ"ד בציון ההלכה ס"ק רצ"ז) כתב ושמענו בשם מרן [החזו"א] שבמקום הצורך מותר לנעול הדלת, ולכתוב שם פיתקא שכל מי שרוצה ליטול יכול לקבל המפתח בבית עכ"ד.

ויל"ע אם זה מספיק ואין צריך לחשוש שיבואו אנשים שאינם יודעים לקרוא כתב זה.

הוכשר יותר מאיל אחר ועי' מל"מ הל' איסורי מזבח פ"ב ה"ו. (אילת השחר וירא כב, ג)

כוח התשובה

אמר רבנו: הנה אומרים חז"ל פרקי אבות פרק ה' בזמן בין השמשות ברא הקב"ה עוד דבר את "פי האתון" כל הבריאה העצומה לא באה על סיומה עד שנברא פי האתון ולאיוזה צורך נברא אותו פה?

והנה שאר הדברים שנבראו ביו השמשות חיוניים היו לקיום העולם ולמתן תורה, ומה שבראו פי האתון כיון שעתיד להיות אדם בעוד הרבה דורות שישקע בעבירות עד כדי כך, ששום דבר לא ישפיע עליו, חוץ אולי מאתון שתדבר.

ואם יש בן אדם אחד שחסומה עבורו הדרך לתשובה אין הבריאה שברא הבורא נחשבת מושלמת, והיה צריך בזמן בין השמשות לברוא את אותו פה כי בריאה מושלמת צריך שתהיה בה אפשרות לכולם לשוב, ללמד החשיבות של כל בריה בעיני הקב"ה וכמה בכל מצב חפץ ומאפשר הקב"ה לשוב אליו ושזה תנאי מעכב בבריאת עולם.

ישברו הלוחות

באבות פ"ה מ"ו תנן הכתב והמכתב והלוחות נבראו בערב שבת בין השמשות, והנה אע"פ ה' גלוי לפני הקב"ה שלוחות אלו ישברו מ"מ ה' בריאה מיוחדת לזה. (אילת השחר כי תשא לב, טו)

מה שלא הוזכר במשנה

הנה על הנס של דיבור האתון כתוב באבות פ"ה מ"ו שנברא בע"ש בין השמשות. ולכאורה דיבור הפתק המבואר בפר' פנחס שהגורל דיבר, זה נס יותר גדול דלאתון יש פה משא"כ לפתק ולמה לא נזכר שה' על זה בריאה מיוחדת? אלא י"ל דעל הנסים שלפני מתן תורה ושאינם לצורך דיני התורה הוצרך בריאה מיוחדת, אבל על אחרי שנתנה תורה אז הכל לפי מה שכלל ישראל צריך, ומש"כ במתני' באבות שם השמיר נברא בע"ש בין השמשות ואע"פ שזה ה' לצורך דיני התורה י"ל כיון שזה בריאה מיוחדת והוצרך להברא אז דאח"כ אין כל חדש תחת השמש. (אילת השחר פנחס כו, נד)

והנה בגמ' בע"ז כ"ד ב' כתוב על הפרות שהלכו עם ארון ה' שאמרו שירה, וכתב הריטב"א שם וזה לא נמנה באבות עם שאר הניסים שנבראו בע"ש בין השמשות, לפי שכבר הזכירו פה האתון והוא אב לכל כיוצא בו. (אילת השחר בלק כב, כח)

חומר חילול ה'

חיה רעה באה לעולם על שבועת שוא ועל חילול ה' (ה' ט'). בשערי תשובה (ג' מ"ה) כתב והשבועה לשוא אע"פ שאין בה מיתת ב"ד ענשה חמור ביד"ש יותר מהרבה עבירות שיש בהן מיתות ב"ד, כי הנשבע לשקר מחלל את השם וכו' וחלול השם ענשו למעלה מכל העבירות עכ"ל. ולפי"ז עיקר החומרא דשבועת שוא זה חילול ה', וא"כ שבועת שוא וחילול ה' הוא בעצם דבר אחד, דהכל בגלל חילול ה' שבזה.

המחטיא את הרבים

וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה. (ה' יח) ברע"ב מפרש שלא יהא בגן עדן ותלמידי בגינהם. וצ"ב למה זה סיבה שלא יספיקו בידו לעשות תשובה, דהא זה שעשה תשובה מגיעו לו גן עדן וגם האחרים ה' ביכלתם לעשות תשובה אלא שלא עשו. וירבעם נקרא חוטא ומחטיא את הרבים אע"פ שלא כפה אחרים לעבוד ע"י, אלא דמנעם מלעלות לירושלים ועשה העגלים, ומ"מ למעשה נמצא דע"י זה הוא גרם להם לחטוא (עי' סנהדרין ק"ב א').

מתלמידי אברהם

כל מי שיש בידו ג' דברים הללו מתלמידי של אברהם אבינו וכו' (ה' יט). צ"ב מה מוסיף באומרו שהם מתלמידי של אברהם אבינו, דהא לא מדברים מאנשים שראו את אברהם ללמוד ממנו? וה' אפשר לומר שזה מעלות טובות, וכן בדברים שאומר שהם מתלמידי של בלעם, וכי העושה דברים אלו זה משום שלמד מבלעם, הרי הוא עושה זה משום יצה"ר שלו. ובהמשך כתוב מה בין תלמידי של אברהם אבינו וכו'. וק"ק שהרי זה דברים ברורים, ובשלמא אם ה' ביניהם איזה חילוק דק ה' מובן שצ"ל זה, אבל אלו הם דברים ברורים וי"ל.

להיות תלמיד של בלעם

אבות פרק ה' י"ט כל מי שיש בו וכו' הרי הוא מתלמידי של בלעם הרשע וכו'. שאלו למה כדי להתנהג במדות רעות צריך להיות "תלמיד" של בלעם, הרי ממילא הוא אם לא עובדים על המדות נהיים מושחתים. תשובה: להיות מושחת ולהראות את עצמו כאילו הוא צדיק, לזה צריך רבי... (פ"ח).

קלקול בכל העולמות

בעשרה מאמרות נברא העולם וכו' אלא להפרע מן הרשעים שמאדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות. (ה' א').

אומרים בשם הגר"ח מבריסק זצ"ל להעיר דהא ב' מאמרות נברא כל העולם, וא"כ נמצא ההעובר עבירה מקלקל חלק קטן מאוד כנגד כל העולם, אבל בעצם העבירה שעובר הוא מבטל דיבור שלם וזה יותר גרוע עכ"ד. ויתכן דמ"מ זה קלקול בדבר אחד, משא"כ קלקול זה דעשרה מאמרות גרע יותר כיון דהוי קצת קלקול בכל העולמות ואע"פ שזה אחוז קטן.

לשון המאמר

הנה באבות ה' א' תנן בעשרה מאמרות נברא העולם. ומה שלא כתוב בפסוקים לשון ציונים י"ל דלשון ציווי אומרים כשיש מצווה וכיון דעדיין לא ה' את מי לצוות יהי אור זה נקרא מאמר.

וכאן י"ל שאם ה' ציווי פרטי לכל אחד להכנס לא"י זה ה' נקרא שעברו על ציווי ה', אבל כיון שה' אמירה שכלל ישראל צריכים להכנס לארץ ואם ה' יחיד שלא ה' נכנס לא ה' עובר על ציווי ה', דבר כזה נקרא שעברו על פי ה' ולא על ציווי. (אילת השחר דברים א, כו)

צורת המאמר

באבות פ"ה מ"א תנן בעשרה מאמרות נברא העולם. ויל"ע אם כל העשרה מאמרות נאמרו ביום ראשון כשנבראו כולם ובאמירה נכלל שכל אחד יקבע במקומו ביומו, אמנם בפסוקים משמע שבכל יום ה' אמירה אך א"כ צריך להיות שהיו יותר מי' מאמרות.

וי"ל דהנה במאמר תוצא הארץ וגו' יצאו אלפי מיני שרצים וא"כ זה מאמר אחד כללי הכולל הרבה פרטים וכך י"ל שהמאמר של יום הראשון כלל את כל הבריאה במאמר אחד בכללות ואח"כ בכל יום היה מאמר מיוחד לקבוע כל דבר במקומו. (אילת השחר בראשית א, יד)

כל מאמר מחשיב

אמר רבנו: בהא דצריך לברך העץ ואדמה קודם לשהכל מבואר הטעם בסימן ר"א כיון דהם ברכה פרטית ומשא"כ שהכל דהוי ברכה כללית, וברכה פרטית יותר חשובה מברכה כללית. ולכא' יש להבין אדרבא ברכה פרטית כגון העץ הוא מודה להקב"ה רק ע"ז שברא העץ, ואילו בשהכל מודה להקב"ה על על כל הבריאה, ואיפכא צריך להיות ששהכל יותר חשוב מברכת העץ והאדמה?

ואפשר לומר: דהנה איתא באבות (פ"ה מ"א) בעשרה מאמרות נברא העולם והלא במאמר אחד יכול וכו' א"כ ה' ציווי מיוחד על בריאת העץ וכו', אבל על ביצים לא ה' ציווי מיוחד אלא זה כלול כבר בכל הבריאה, יוצא א"כ שמודה על העץ הרי שהוא מודה על הציווי המיוחד של בריאת העץ, משא"כ שמברך שהכל זה הודאה כללית על כל הבריאה וממילא ג"כ על המיני שהכל, ולכך העץ יותר חשוב משהכל. (כ' צדיק כתמר יפרח)

עשרה ניסים

הנה בביהמ"ק היו עשרה ניסים כמבואר באבות פ"ה מ"ה. ומ"מ משמע בתוס' ב"ב טז, א שאת היראת שמים מקבלים ע"י שרואים את כולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודת ה' וטבע האדם להגרר אחר סביבתו ומה שרואה. (אילת השחר ראה יד, כג)

אילו של אברהם

בפר' העקידה עה"פ (פסוק י"ג) והנה איל פרש"י מוכן ה' לכך מששת ימי בראשית הנה אם נפרש שאלו זה נולד אז עי' במפרשי המשנה באבות פ"ה מ"ו צ"ב איך נשאר לחיות במבול?

ואולי איל זה ה' בתיבה והנה זקן פסול לקרבן, ועי' תוס' בזבחים נ"ט ב' ד"ה הא אזקינן להו ובהגהות יעב"ץ שם כתב שפסול זקנים הם משום דכחישי וכו', וכן אילו של יצחק שנברא מששת ימי בראשית בודאי לא הווקן ולא הוכחש עד זמן שהקריבו אברהם אבינו וכו', לפיכך

לעילוי נשמת

הרבנית הצדקנית מרת מרים טרגר ע"ה

בת מרן גאון ישראל רבינו שלמה זלמן אויערבך זצ"ל

אשת הגאון רבי יהודה אריה טרגר זצ"ל ראש ישיבת אנטוורפן

נלב"ע י"ט אייר התשע"ז

שם עליה לתורה לאשה | כותב הגרס"ש שאנן זצ"ל: מעשה היה שבעת שביררתי שם הבעל כיצד הוא עולה לתורה שאלה אותי אשתו שהיא פרופ' לפיזיקה למה אני לא שואל כיצד היא עולה לתורה ואמרה שיש לה שם שבו היא עולה לתורה בבית כנסת רפורמי או קונסרבטיבי.

בשעת מעשה התעלמתי משם זה, וגם עלה בדעתי באותה שעה את הנאמר במשנה כלים כד טז שבגד של יוצאת לחוץ טהור וביאר הרע"ב בגד של זונה אינו נחשב בגד.

הרי אף שאותה אשה משתמשת בבגד לצרכה אין לו חשיבות בגד כיון שהוא נגד רצון התורה אם כן אף אותה אשה שעולה לתורה ברור שלא עושה כן משום שהיא מדקדקת בכל תרי"ג המצוות רק מטעמים מקולקלים, ולכן אין לשם שעולה בו חשיבות של עליה לתורה

ספרתי הדבר למוריני הגאון ראי"ל שטיינמן שליט"א והוא אמר לי שאיני צודק כיון שמעיקר הדין אשה עולה לתורה רק תיקנו שלא תעלה מפני כבוד הציבור אם כן יש לשם שעולה בו חשיבות של שם (ס' עיונים במשפט עמ' תקמח) [א"ה כל זה ענה לפי סברת הר"ה הנ"ל אמנם הראשונים ר"ש רא"ש ועוד והראב"ד בהשגות ועוד בארו שהטעם הוא שאינו בגד ואינו מכסה וממילא לא שייך כלל לנידוד ועיין בתפארת"ש]

בניני הכאת ס"ת לאיזה מקום לקרוא בו | הנה כתב הערוך השולחן סימן קל"ה סעיף ל"ב שהמנהג לדקדק שיקראו בס"ת ג' פעמים דזה מיקרי כקביעות ואין בזיון שטלטלה מביהכ"נ אבל בפחות מג' פעמים טלטלה לצורך עראי ויש בזיון אף אם הביאה קודם וכו' עכ"ד.

ולכאורה לפי"ד הג' פעמים הכונה שיהיו ג' זמני קריאה בתורה, אבל אם יעשו ג' מנינים ויקראו בתורה ג' פעמים או בכהאי גוונא שהיו ב' או ג' קריאות בפעם אחת בשבת ר"ח חנוכה וכדו' זה נחשב לקריאה אחת.

הביאו לו תפילין אחרת | במשנה ברורה או"ח סימן קמ"ג (ס"ק ט) נפסק שאם נמצא פסול בספר תורה בין הברכה לקריאה יש לגלול את ספר התורה הפסול ולהוציא ספר תורה אחר, ומסיים המשנה ברורה "והעולה שכבר בירך אין צריך לברך שנית".

ויל"ע מה ההבדל בין המקרה האמור, למקרה שאדם בירך להניח תפילין ולאחר ברכתו נקרעה הרצועה הכורכת את התפילין ליד או לראש והביאו לו תפילין אחרות, שהדין הוא שעליו לחזור ולברך על התפילין האחרות? ותירץ הגר"א ראי"ל שטיינמן שליט"א דנוסח ברכת העולה לתורה שמברך אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו וגו' הינו נוסח כללי לשבח את נותן התורה שנתן לנו את תורתו לעסוק בה, ואינו מתייחס דווקא לספר תורה זה שלפנינו, ולכן גם אם נמצא פסול בספר התורה לא הפסיד את הברכה.

מה שאין כן אדם שבירך אשר קדשנו במצוותיו וציונו להניח תפילין, הרי ברור מנוסח הברכה שהיא ככל ברכת המצוות שמתייחסת לתפילין שמתכוון לכרוך על ידו או על ראשו, ולכן אם נפסלו יצטרך לברך שנית על התפילין האחרות. (מרפסין איגרא ח"א עמ' ט"ז)

וקדשתו | סיפר רבנו שפ"א רצו לעלות לישראל במקום כהן ולכן ביקשו מהכהן שיצא החוצה כדי שיוכלו לעלות הישראל לעלי' הראשונה. והתבטא החזו"א בתמיהה שזה 'אשיינער וקדשתו'. (ועי' דינים והנהגות פ"ה או' י).

ברוך שמיא | שח רבנו: זוכרני את הגרי"ז [בבירסק] בתפילת מנחה דשבת שהיה אומר בעת פתיחת הארון תפילת 'ברוך שמיא' בקול ובתלהבות מיוחדת, אבל את פסוקי ויהי בנסוע וכו' לא היה אומר כלל, וזה היה במנינו המיוחד שהתפלל בביתו בכל שבת ואנו שהיינו שכנים של הגרי"ז התפללנו עמו ביחד. [וטען ח"א שליט"א לפני רבנו דאולי הטעם שהגרי"ז לא אמר פסוקי ויהי בנסוע כי לא היה ארון הקודש באותו חדר, ואמר רבנו אמת שהיו מביאים את הס"ת מהחדר הסמוך, אבל הלא בשחרית כן אמר הגרי"ז פסוקים אלו דויהי בנסוע. (אעלה בתמר מתורת בריסק עמ' ע"ז) ואמר רבנו שבפרנקפורט לא היו אומרים בריך שמיא שמוזכר שם 'בר אלהין'.

והעולם שנוהג לאמרו ביארו דהכונה לנביאים או למלאכים. וכן יש שדילג על הקטע אנא עבדא דקדיש בריך הוא, ואי"צ לעשות כן דהכונה דעם ישראל הם עבדי ה' ואמנם יש דרגות אבל כ"א מישראל הוא נחשב כעבד.

הבעל קורא אצל הגרי"ז | הבעל קורא אצל הגרי"ז היה צריך להיות מדקדק גדול, דהגרי"ז היה מחזיר אותו על טעות בניקוד שאינה משנה את משמעות של התיבה [ומסתמא גם על דקדוק של מלעיל ומלרע היה מחזיר]. ועי'

רמ"א או"ח סי' קמ"ב סעי' א. (אעלה בתמר מתורת בריסק עמ' ע"ז)
צורת ההגבהה | וכשנשאל הגר"נ נבנצל זצ"ל, מהו דרך הנכונה לעשותו ההגבה, ענה לנו אין אלא הנהגת מרן הגר"א שליט"א שפ"א כיבדו אותו בעשית ההגבה, ועשה כסדר הנענונים שבלולב דרך ימין, שהוא לצד מזרח דרום מערב צפון. (מפי השואל)

עמידה בקריאת התורה | רבנו מקפיד לשמוע קריאת התורה בעמידה ואף בעת זקנתו לאוי"ט משתדל עד כמה שיכול לעמוד בקריאת התורה.

צורת החזקת הס"ת | כתב רבנו באילת השחר עמ"ס זבחים (דף כ"ד ע"ב) גבי הולכת הבהמה ע"ד רש"י שם שכתב ובית עורה לחוץ כלפי העם ומקום החתך כלפי המוליך דהכי שפיר שלא יראה החתך.

משמע מכאן דדרך כבוד הוא שיהא צד הנאה יותר כלפי העם. ואולי יש ללמוד כאן לענין ס"ת דיאחזנו באופן שהצד מכובד יותר יהיה לצד העם וכן נוהגין העולם, אבל אומרים בשם החזו"א שיקחנו בצד הפנימי אליו, ע"כ. וכ"ה דינים והנהגות פ"ה ס"ו בהוראת מרן החזו"א איש ז"ל.

להמתין עד שיעברו | לבעל קורא בשיבת גאון יעקב הורה רבנו שכשעוברים אטובוסים ברחוב הסמוך ויש רעש, שיעצור בקריאה כדי שיוכלו לשמוע.

אמירת וזאת התורה | כשאומר וזאת התורה אינו מראה רבנו באצבע רק כורע כנגדו. וכמבואר בשו"ע סי' קל"ד סעי' ב'.

לא בא לגלילה | נשאל רבנו מא' שקרו לו לעשות גלילה לס"ת, והוא לא הגיע כי את ההגבהה קיבל א' שמתקוטט עם אביו. ושאל מה עליו לתקן? ואמר רבינו שזה חמור בחינת בוזי ה' וגו', ויתן צדקה ובעיקר יתן ללומדי התורה.

צירוף מחללי שבת לקריאת התורה | סח רבנו שליט"א: מרן הגרי"ז זצ"ל היה מצרף מחללי שבת למנין, שכידוע הגרי"ז היה מתפלל ביחידות, והיה עושה מנין בביתו לקריאת התורה, והיו קוראים לאנשים מהרחוב להשלים מנין, והיו מניחים כיפה על ראשם ומצרפים אותם למנין, הוסיף רבנו דכמדומה שאף היה מעלה אותם לתורה, וכך נהג אף בהיותו בארץ ישראל. [ובס' עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד עמ' ק"ח. הביא דנשאל בזה בן הגרי"ז הג"ר רפאל זצ"ל, ואמר דסבר אביו דמי שמוכן לבוא ולהשלים מנין ולהתפלל מן הסתם אינו אפיקורס. ובס' הדור והתקופה מביא מעשה, שהיה חסר אחד למנין, ואמרו להגרי"ז שיש יהודי במלון שכנראה אינו שומר תורה ומצוות, ואמר שיקראו לו, וצויה לכבדו בעליה, והיה שם מי שמחה, ומרן שתק, ואח"כ הראה לדברי הרמב"ם באגרת השמד ז"ל, לכן אינו ראוי להרחיק מחללי שבת ולמאוס אותם, אלא מקרבם ומזרזם לעשיית המצוות, וכבר פירשו רז"ל שהפושע אפילו אם פשע ברצונו כשיבוא לביהכ"נ להתפלל מקבלים אותו ואין נוהגים בו מנהג בזיון, וסמכו ע"ז מדברי שלמה ע"ה שנאמר 'לא יבזו לגנב כי יגנוב לא יבזו לפושעי ישראל שהם באים בסתר לגנוב מצוות.] והעיר ח"א שאמנם בדרך כלל בחו"ל במקומו של הגרי"ז המחללי שבת שם לא היו כ"כ בהפרהסיא ודוק].

עוד אמר רבנו לגבי קריאת התורה אחרי זמן תפילה, שמרן הגרי"ז זצ"ל קיבץ עשרה שלא שמעו קריאת התורה, הרבה אחר זמן תפילה. (רי"א שקלאר שליט"א קובץ אליבא דהלכתא 21 עמ' ל)

עליה במלאות מ"א יום | כ' הביאור הלכה (ס"י קס"ו) בסדר החיובים, אבי הילד בשבת כשאשתו בריאה והולכת לביהכ"נ מחויב לקרותו, אבל אם היא חולה ואינה יכולה לילך אינו חיוב עד שתלך. ואם הוא מ"ם יום לזכר או שמונים לנקבה הוא חיוב אף שאינה הולכת דהוא זמן הבאת הקרבן. ונשאל רבנו שליט"א באם אשתו ילדה בנייתו שדינו כיוצא דופן ובמש' בכריתות פ"א מ"ה נחלקו האם מביאה קרבן יולדת ולהלכה אינה מביאה כמבואר ברמב"ם פ"י מאיסור"ב ה"ה, וא"כ בכה"ג אין לו חיוב לקבל עליה, ולא מצאנו בזה מפורש בפוסקים. ואמר רבנו שאה"נ ואין חיוב לתת לו עליה.

פסקים בעניני דיבור בבית הכנסת | נשאל רבנו האם מותר לאברכים לדבר בבהמ"ד בדברים הנצרכים להם כגון לפרנסתו כמו שמותר להם אכילה ושתייה. ואמר בזה"ל: א שוואכע היתר - היתר חלש. עוד הורה שאם יש חשש שחברו יפגע אם לא יענה לו אפשר שיש לענות לו. (בית יהודה עמ' לז- לח)
בית כנסת שנבית רבנו | כשהתחילו להתפלל בבית רבנו והביא לשם את הספר תורה לתוך הארון, מיד הכניס לתוך הארון ספרי קודש שלא יחול בזה קדושת ארון קודש, ולא יהיה בעיה לגור מעל כמבואר בהל' סי' קנ"א במג"א ובט"ז שם. כמו"כ רבנו מקפיד (כשהיה בכוחו) לפחות פעם בחודש להתפלל בבית כנסת כדי שלא יחשב בבית כנסת קבוע. וגם אמר הרי כשאני לא נמצא כאן כגון שנוסע לחו"ל וכדו' אין מנין בביתי א"כ אי"ז בית כנסת קבוע. [ולכן לא אומרים 'מעין שבע בליל שבת. ופ"א היה תוכנית לבנות מקוה במרפסת רבנו שליט"א, ורבנו התנגד כי אז יחשבו שזה בית כנסת, וזה היזק לשכנים].

